

Protokoll fra TF møte 11. oktober 2011 på Levajok fjellstue

Møtetid: kl. 10 –16.25

Møteleder:

TF leder Helge Samuelsen

Møtende TF medlemmer:

Alma Helander, Ulf T. Ballo, Nils N. Gaup, Bjarne Rikardsen, Mildrid Sofie Mudenia og Hartvik Hansen.

Forfall fra Ingrid Nordal og Tør Ørjan Store.

Forfall fra Elin Sandvik og Mari Trosten, stedfortredere kunne ikke møte.

Fra administrasjonen:

Direktør Hans-Erik Varsi og leder for vassdrag og oppsyn Kjell-Magne Johnsen.

Saksliste:

Sak 43/2011: Godkjenning av saksliste

Sak 44/2011: Godkjenning av protokoll fra TF møte 30. august 2011

Sak 45/2011: Forberedelser til forhandlingene med Finland om Tana-overenskomsten

Sak 46/2011: Forslag til endringer av forskrifter for tilreisendes fiskere i Tana i 2012

Sak 47/2011: Valg av 2 representanter til den norske forhandlingsdelegasjonen til forhandlinger om fiskeregler for tilreisende fiskere i Tana i 2012, jf. §13 i forskriften om lokal forvaltning.

Sak 48/2011: Utkast til del av lovproposisjon om endringer lakse- og innlandsfiskeoven og andre lover (finnmarksloven, tanaloven).

Sak 49/2011: Orienteringssaker

Sak 43/2011: Godkjenning av saksliste

TF leder Helge Samuelsen ønsker velkommen til møtet. Samuelsen foreslår at fra neste møte begynner å drøfte ramme for handlingsplan, med kortsiktig del og plan for perioden. For forvaltningen er det viktig at sakene vurderes i en helhet. Samuelsen foreslår at

møteprotokollen underskrives av 2 personer etter møtet, etter at TF har godkjent møteprotokollen.

Vedtak:

Samuelsens forslag til fast møteprosedyre med godkjenning møteprotokoll med sakliste enstemmig godkjent.

Protokollen for møtet 30. august 2011 underskrives av Nils N. Gaup og Bjarne Rikardsen.

Protokollen for dette møtet underskrives av Alma Helander og Ulf T. Ballo.

Sak 44/2011: Godkjenning av protokoll fra TF møte 30. August 2011

Til Sak 27/2011: Søknader om laksebrev, vilkår og behandlingsopplegg, vedtak punkt 1: Saken behandles på nytt ved møtet 2. desember.

Vedtak:

Protokoll fra møte 30. august 2011 med merknad til sak 27/2011 enstemmig godkjent.

Sak 45/2011: Forberedelser til forhandlingene med Finland om Tana-overenskomsten.

Saksfremstilling:

- Jf. Overenskomst mellom kongeriket Norge og republikken Finland om felles forskrifter om fisket i Tanaelvas fiskeområde, Kgl.res. av 24.02.1989.

Fiskeregler for Tanavassdraget

Fiskeforskriftene i Tanavassdraget er bygd etter overenskomsten mellom Norge og Finland om felles forskrifter om fisket i Tanaelvas fiskeområde. Gjeldende overenskomst er fra 1989. Overenskomsten fastsetter overordnede rammer for reguleringene, samtidig som departementene gis myndighet til å endre fiskeforskriften når dette er nødvendig.

Ny fiskeforskrift

Miljøverndepartementet mener nå at det er et klart behov for vesentlige innstramminger i fisket, ikke minst av hensyn til bestandene i de øvre delene av vassdraget og i enkelte sidevassdrag. MD mener at NASCOs retningslinjer og best mulig kunnskap om bestandene og effektene av fisket må her legges til grunn.

Gjeldene regelhefte med fiskeregler for Tanavassdraget:

1. Overenskomst mellom kongeriket Norge og republikken Finland om felles forskrifter om fisket i Tanaelvas fiskeområde, 4 sider.
2. Forskrifter om fisket i Tanaelvas fiskeområde, 7 sider.
3. Forskrifter om fisket i de norske sidevassdragene til Tanaelva og om fiskekortpriser i den del av Tanaelva som ikke danner riksgrense, 6 sider.
4. Forskrifter om registrering og merking av båter som skal benyttes ved fiske i Tanaelvas fiskeområde, 2 sider
5. Forskrift om sportsfiske for tilreisende fiskere i Tanaelvas fiskeområde på norsk side, 2 sider.
6. Forskrift om sportsfiske for tilreisende fiskere i Tanaelvas fiskeområde i riksgrensestrekningen, 2 sider
7. Forskrift om fisket med stang, dorg og oter ved Tanaelvas munning, 1 side.

Etter direktørens vurdering er det behov for revidering og forenkling av fiskeforskriftene i Tanavassdraget. Overenskomsten bør fornyes. De lokale forskriftene nr. 2-4 kan bearbeides til en forskrift, og forskriftene for tilreisende fiskere nr. 5-6 forenkles.

Foreløpig behandling:

Forskrift om fisket i Tanaelvas fiskeområde nr. 2 §§1-30 med henvisning til forskrift nr. 3 ble gjennomgått. Forskriftene tas opp igjen ved neste møte.

Forslag fra Ulf T. Ballo:

”I TFs dokument til forhandlingsgrunnlag for ny overenskomst om fisket i Tanavassdraget bør TF innledningsvis poengtere en del overordnede prinsipper for fremtidig forvaltningspraksis og ressursbevaring. Her bør en legge forvaltningsforskriften (FOR-2011-02-04 nr. 119) og TFs selvstendige vurderinger til grunn.

Jeg vil be om at TFs administrasjon utarbeider et dokument som i tillegg til forslag om endrede forskrifter for eksempel inneholder ingress hvor følgende prinsipper drøftes:

1. Kultur og næring
2. Ressursbevaring og miljø
3. Nærhetsprinsippet, fleksibilitet og åpenhet i forvaltningen”.

TF utarbeider grunnlagsdokument til forberedelser til forhandlinger med Finland om Tana – overenskomsten.

Sak 46/2011: Forslag til endringer av forskrifter for tilreisendes fiskere i Tana i 2012
(arbeidsdokument).

Innlegg v/Kjell-Magne om laksebestandene i Tanavassdraget, fra vitenskapsrådets oppsummering av situasjonen i Tanavassdraget (jf. Morten Johansens innlegg ved møtet 29. juni).

- Om forvaltning
- Bestandsstatus
- Beskatning
- Gytebestandsmål (GBM)
- Salg av døgncort
- Fangst
- Oppsummering

TFs behandling:

TF vurderer om tiltak etter artikkel 7 bør prioriteres. Pris med differensierte kortpriser og tak på antall solgte kortdøgn og etablere begrensningssoner kan vurderes.

Salgs- og kjøpevilkårene bør endres til:

- 1) "Fiskekortet kjøpes på den side av riksgrensen som fiskeutøvelsen skal foregå", jf. artikkel 5, 2. setning, og § 2 fiskekort 5. avsnitt.

Det begrunnes med at etter gjeldende overenskomst har ikke forvaltningen på norsk side oversikt av fiskeomfanget og fiskeuttaket fra norsk strand i riksgrensestrekningen. Det antas at tilreisendes fiske i grenselvdelen på norsk side er 2-3 ganger større enn salget fra norsk side skulle tilsi. Dette betyr at gjeldende ordning fungerer dårlig for salgsleddet som ikke har oversikt over antall fiskere pr. døgn/uke i ett område og for forvaltningen som ikke får oversikt av fiskeuttaket i gitt område i sesongen. Det reelle fangstuttaket fra sportsfiske fra norsk side kommer ikke frem i fangstrapporten.

- 2) Øke fiskekortprisen.

Det begrunnes med at gjeldende pris vurderes å være for lav som kan stimulere til ubegrenset salg.

- 3) TF ber direktøren om å utrede andre punkter i forskriftene som kan vurderes til neste møte.

Sak 47/2011: Valg av 2 representanter til den norske forhandlingsdelegasjonen til forhandlinger om fiskeregler for tilreisende fiskere i Tana i 2012, jf. §13 i forskriften om lokal forvaltning.

Den 17. november vil den felles norsk-finske overvåkingsgruppa informere om status i vassdraget på et åpent folkemøte, mens selve oppstartsmøtet for forhandlingene med ELY Keskus blir den 18. november.

Vedtak:

Tanavassdragets fiskeforvaltning utnevner Helge Samuelsen og Hans-Erik Varsi til delegasjonen som forhandler om forskrifter for tilreisende fiskere i Tana i 2012. Nils N. Gaup og Mildrid S. Mudenia utnevnes som varamedlem.

Sak 48/2011: Utkast til del av lovproposisjon om endringer lakse- og innlandsfiskeoven og andre lover (finnmarksloven, tanaloven).

Miljøverndepartementet har fremlagt proposisjon til endringer av finnmarksloven § 28 og § 28a til proposisjon om endringer i lov av 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v.

Fremstillingen består i tre bolker i proposisjonen:

- 1) Generelle merknader
- 2) Juridiske særmerknader og
- 3) Lovtekst

Proposisjonen er nå sendt på departementsforeleggelse. Dette betyr at Miljøverndepartementets muligheter til å gjøre endringer nå er meget begrenset.

Forarbeidet – Tanautvalgets innstilling

Tanautvalget, som utredet lokal forvaltning av Tanavassdraget, avla et enstemmig forslag til lokal forvaltning av fiskeressursene i Tanavassdraget. Rapporten var på høring med frist ut mars 2010. Utvalget utarbeidet utkast til forskrift om forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget, som nå er i kraft. Samtidig berørte utvalget spørsmålet om lovendring, som følge av overgang fra statlig til lokal forvaltning. Utvalget anbefalte å beholde Tanaloven av 1888, samtidig som det ble foreslått å lovfeste stangfiskeretten og fastslå allmennhetens adgang til fiske i et nytt ledd i finnmarksloven § 28. Utvalget begrunnet sitt forslag om å beholde Tanaloven med at loven tradisjonelt har hatt stor betydning for de fiskeberettigede som utgjøres av laksebreveierne i elvedalen og som regulerer deres særlige fiskerett.

At bestemmelsene samles i finnmarksloven, mener departementet er naturlig siden rettigheter knyttet til land og vann i Finnmark går fram av denne loven. Det er dessuten en nyere lov, som ved tvil vil gå foran en eldre lov. Bli bare fiskeretten for noen av gruppene nedfelt i finnmarksloven, så kan det oppstå tvil ved tolkningen om forholdet mellom finnmarksloven og Tanaloven. Departementet mener, som Justisdepartementet, at det ville være en dårligere løsning å samle bestemmelsene i Tanaloven. Endringen i ordlyden i loven ville være så omfattende, at det i realiteten ville være tale om en ny lov, selv om innholdet skal være det samme. Dessuten ville det også da kunne oppstå tvil om forholdet mellom finnmarksloven og Tanaloven.

Departementet har forståelse for at tradisjonen knyttet til Tanaloven står sterkt, men mener at rettighetene vil bli bedre ivaretatt ved den konkretiseringen og plasseringen som foreslås i finnmarksloven. Departementet vil understreke at ingen opparbeidete rettigheter laksebreveierne har i dag på bakgrunn av lov, alders tids bruk og lokal sedvane skal endres på grunn av flyttingen av lovinnholdet til finnmarksloven. Utkastet til første ledd bygger på ordlyden i Tanaloven og er i samsvar med forskrift om fisk og fisket i Tanavassdraget av 4. februar 2011 nr. 119 § 3. Ved å innta bestemmelsene om de fiskeberettigete laksebreveierne i Tanavassdraget, vil finnmarkslovens kapittel 4 for Tanavassdragets del gi et riktig bilde av rettstilstanden i vassdraget. Begge rettighetsgrupper i vassdraget vil klart fremgå av bestemmelse, ved at laksebreveiernes særlige rettigheter følger av første ledd, og lokalbefolkningens stangfiskerett fremgår av annet ledd. Det ville gi et skjevt bilde om kun stangfiskeretten skulle fremgå av § 28.

Bestemmelsen foreslås plassert i finnmarksloven kapittel 4. Det innebærer at reglene er særregler i forhold til de øvrige kapitlene i loven, og går foran bestemmelsene der. Ingen av de øvrige bestemmelsene i finnmarksloven vil derfor kunne gripe inn i de rettighetene som fastslås i kapittel 4.

En løsning kunne også vært å plassere bestemmelsene om fiskerettigheter i Tana og Neiden i lakse- og innlandsfiskeloven. Departementet mener imidlertid at dette ville være en dårligere løsning. Nettopp fordi fiskerettighetene i Tana og Neiden er særregler i forhold til de øvrige rettighetene i Finnmark, er det viktig at de kommer fram og synliggjøres i den samme loven.

SÆRMERKNADER

I lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke skal kapittel 4 lyde:

Til § 28

Bestemmelsens første ledd gir gjelder for de tradisjonelt "fiskeberettigete" i Tanavassdraget. Det vil si gruppen garnfiskeberettigete med laksebrev, som avler minst 2000 kg høy i året eller en tilsvarende mengde grovfôr av annet slag på grunn som vedkommende eier eller leier på åremål. Grunnen må ligge mindre enn to kilometer fra bredden av Tana eller sideelvene og vedkommende må bo på eller nær grunnen. Fiskeretten omfatter alle fiskeslag og de til enhver tid tillatte fiskeredskaper. I dette ligger også en anerkjennelse av at det er de fiskeberettigete som har den prioriterte retten i vassdraget. Dette er en lovfesting av den praksis som har vært i vassdraget. Bosettingskravet innebærer at vedkommende person må være registrert i folkeregisteret som bosatt i det aktuelle området, og at man faktisk bor der. Bare ett medlem i hver husstand er fiskeberettiget.

I annet ledd lovfestes det at den delen av elvedalens befolkning som ikke er "fiskeberettiget" (med garnfiskerett) etter første ledd, har rett til å fiske med stang og håndsnøre i vassdraget. Lovfesting av retten til stangfiske er en innarbeiding av lokal sedvanerett. Det har vært langvarig praksis for at retten til stangfiske har omfattet hele befolkningen innen dagens kommunegrensener for Tana og Karasjok kommuner og de som bor langs sideelvene til Tana i Kautokeino kommune. Dette er samme personkrets som etter tidligere praksis har hatt adgang til billig stangfiske, noe de fortsatt har krav på.

Det vises til forskrift 4. februar 2010 nr. 119 om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget.

Til § 28a: Neidenvassdraget er skilt ut i en egen bestemmelse i påvente av fastsettingen av regler i henhold til lokalbefolkningens særskilte rettigheter til fiske på grunnlag av alders tids bruk og lokal sedvane, som i Tanavassdraget.

LOVTEKST

I lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke skal kapittel 4 lyde:

Kapittel 4 Tana og Neiden

§ 28 skal lyde:

§ 28 Fisket i Tanavassdraget

Den som avler minst 2000 kg høy i året eller tilsvarende mengde annet grovfôr på grunn som vedkommende eier eller leier på åremål og bor på eller i nærheten av, og som ligger mindre enn to kilometer fra elvebredden, har rett til å fiske etter alle fiskeslag og med alle tillatte fiskeredskaper i de lakseførende delene av Tana og dens sideelver. Fiskeretten ligger til ett medlem av husstanden. Dersom flere personer driver fiskeberettiget jordbruk i fellesskap på samme grunn, har bare én av dem rett til garnfiske.

Den som bor i elvedalen til Tana med sideelver, har rett til å fiske med stang og håndsnøre fra land og båt i de lakseførende delene av Tana og dens sideelver mot løsning av fiskekort til lav pris. Det samme har reindriftsutøvere når de driver reindrift langs de lakseførende delene av Tana og dens sideelver. Andres adgang til fiske reguleres ved forskrift. Fiske etter dette ledd må ikke skje til fortrenghet for de fiskeberettigete etter første ledd.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om forvaltningen og utøvelsen av fisket. Forskriften skal legge til rette for en lokal, rettighetsbasert forvaltning av fiskeressursene i samsvar med overenskomster med Finland om fisket i Tanavassdraget.

Utarbeidelsen av forskrifter og forhandlinger med Finland om fisket i Tanavassdraget skal skje i samråd med Sametinget, berørte kommuner og de som har særskilte rettigheter til fisket i disse vassdragene.

Ny § 28a skal lyde:

§ 28 a Fisket i Neidenvassdraget

I Neidenvassdraget har lokalbefolkningen særskilte rettigheter til fiske på grunnlag av alders tids bruk og lokal sedvane.

Direktørens innstilling:

Tanautvalget vurderte endring av Tanaloven, retten til fiskeri i Tanavassdraget av 1888, og landet på at 1888-loven blir stående ved lag, med eventuelle språklige tilpasninger. Det ble oppnådd et forlik i Tanautvalget ved bl.a. å foreslå stangfiskerett for personer bosatt i Tana –

og Karasjok kommuner og gi allmennheten adgang til stangfiske, jf. nytt annet ledd i Finnmarksloven - FL § 28. Forliket fikk vesentlig betydning for forskriftens utforming, jf. §§ 3-6. Tanautvalget burde belyst grundigere forskjellen mellom forskrifts- og lovarbeid, enn det som ble gjort, og senest burde dette være gjort ved siste del i utvalgets arbeid.

Ved juridisk utredning til Tanautvalget¹ ble det reist spørsmål om finnmarksloven bidrar til ytterligere avklaring av rettighetene og om det som følger av høyesterettsdom 1994 må modifieres. Remmen vektlegger at det er vesentlig å skille mellom materielle rettighetsforhold og regulering/forvaltning av rettighetene. Remmens oppsummering var at rettighetssituasjonen må baseres på det rettskildebildet som var før Stortinget behandlet finnmarksloven, og at finnmarksloven ikke kan ta til inntekt for noen bestemt løsning verken i forhold til spørsmålet om hvilken beskyttelse laksebreveierne har i forhold til statens disposisjoner, eller i spørsmålet om det eksisterer tradisjonelle rettigheter for lokalbefolkningen utenom laksebreveierne.

Etter departementets syn er det naturlig at bestemmelsene samles i finnmarksloven, siden rettigheter knyttet til land og vann i Finnmark går fram av denne loven. Det er dessuten en nyere lov, som ved tvil vil gå foran en eldre lov. Blir bare fiskeretten for noen av gruppene nedfelt i finnmarksloven, så kan det oppstå tvil ved tolkningen om forholdet mellom finnmarksloven og Tanaloven. Departementet mener, som Justisdepartementet, at det ville være en dårligere løsning å samle bestemmelsene i Tanaloven. Endringen i ordlyden i loven ville være så omfattende, at det i realiteten ville være tale om en ny lov, selv om innholdet skal være det samme. Dessuten ville det også da kunne oppstå tvil om forholdet mellom finnmarksloven og Tanaloven.

Departementet har forståelse for at tradisjonen knyttet til Tanaloven står sterkt, men mener at rettighetene vil bli bedre ivaretatt ved den konkretiseringen og plasseringen som foreslås i finnmarksloven. Departementet vil understreke at ingen opparbeidete rettigheter laksebreveierne har i dag på bakgrunn av lov, alders tids bruk og lokal sedvane skal endres på grunn av flyttingen av lovinnholdet til finnmarksloven. Utkastet til første ledd bygger på ordlyden i Tanaloven og er i samsvar med forskrift om fisk og fisket i Tanavassdraget av 4. februar 2011 nr. 119 § 3. Ved å innta bestemmelsene om de fiskeberettigete laksebreveierne i Tanavassdraget, vil finnmarkslovens kapittel 4 for Tanavassdragets del gi et riktig bilde av rettstilstanden i vassdraget. Begge rettighetsgrupper i vassdraget vil klart fremgå av bestemmelse, ved at laksebreveiernes særlige rettigheter følger av første ledd, og lokalbefolkningens stangfiskerett fremgår av annet ledd. Det ville gi et skjevt bilde om kun stangfiskeretten skulle fremgå av § 28.

Bestemmelsen foreslås plassert i finnmarksloven kapittel 4. Det innebærer at reglene er særregler i forhold til de øvrige kapitlene i loven, og går foran bestemmelsene der. Ingen av

¹ Johan Fr. Remmen, utredning "Retten til fiske i Tana etter HR-dom 10.02.1994 og Finnmarksloven av 17-06.2005 s.3-4

de øvrige bestemmelsene i finnmarksloven vil derfor kunne gripe inn i de rettighetene som fastslås i kapittel 4.

Etter direktørens vurdering har departementets begrunnelse til sammenstilling, forslag til lovredigering og mulige tolkninger av fiskerettens innhold både positive og negative sider. De positive sidene er at dette gir mulighet til å redigere Tanaloven språklig, teknisk og innholdsmessig. De negative sidene kan sammenfattes til at Tanaloven foreslås implementert til en ny lov som det pr. i dag ikke er noe erfaringsgrunnlag til. Det er uomtvistelig at fiskeretten i Tanavassdraget hittil er sikret ved Tanaloven av 1888, og at den er prøvd i rettsinstanser og at den har en lang historie i å verne om fiskeretten. Det er således ikke grunnlag for Departementet å så tvil om substansen og vektleggingen vedrørende fiskerettens lovinnhold og gradering mellom Tanaloven og Finnmarksloven.

Finnmarksloven (FL) av 2005 er en ny lov, og har ikke gjennomgått første revisjon. Det at Tanaloven foreslås implementert i FL, uten at FL har noe materiell rett i Tanavassdraget, virker å være et svakt argument. Dersom det foreligger juridiske årsaker til forslaget om implementering av gjeldende Tanalov til Finnmarksloven, burde dette vært fremlagt det bredt sammensatte Tanautvalget til behandling, før utvalget leverte enstemmig forslag til ny forvaltningsforskrift til Miljøvernministeren 3.12.2009. Det skaper usikkerhet at det som var en god og enstemmig løsning i forskrifts – og lovgrunnlaget for 2 år siden, ikke er det lenger.

Administrative - og økonomiske konsekvenser av eventuell lovendring er ikke vurdert.

TF som forvaltingsorgan må innrette seg etter enhver tid gitte lover og forskrifter. Forskrift om lokal forvaltning av fisk og fisket i Tanavassdraget ble vedtatt i februar 2011. Her er områder som bør belyses bedre, ett av eks. gjelder § 12 oppsyn, der forskriften har tatt med organ som har ansvarsområder i sjø - og fjordområder. På nåværende tidspunkt er det for tidlig å foreslå endringer.

Laks – og innlandsfiskeloven har vært til revidering siden 2008, i over 3 år. I denne perioden har lovendringene med tilleggsforskrift vært på 2 høringsrunder. Direktøren kan ikke se grunnlag for at revidering av Tanaloven skal føres som hastesak. En eventuell implementering av gjeldende Tanalov til Finnmarksloven bør gis grundigere behandling. Administrative - og økonomiske konsekvenser bør utredes, før det behandles som lovproposisjon. Et annet alternativ er å vurdere lovendring og eventuelt lov implementering i Finnmarksloven samtidig for Tanavassdraget og Neidenvassdraget.

TFs behandling:

TF merker departementets forleggelse av utkast til lovproposisjon med begrunnelse, særmerknader og forslag til lovtekst. Etter TFs oppfatning er forslaget for ensidig oppbygd, uten alternativer og som fraviker fra den enstemmige innstillingen fra Tanautvalget. Prosessen med forslag til lovproposisjon med endringer av Tanaloven og Finnmarksloven ført for fort frem, uten at saken er tilstrekkelig belyst. Tanavassdragets fiskeforvaltning - TF

anmoder at miljøverndepartementet i denne omgang trekker sitt forslag til lovproposisjon som gjelder Tanaloven, og at staten utnevner saksutvalg som utreder:

- a. Tanaloven, revidering av lovteksten, diskusjon av alternativer og en eventuell implementering til andre lover med begrunnelse.
- b. Administrative - og økonomiske konsekvenser ved eventuell flytting av Tanaloven.

Saksutvalget bør bestå av representanter fra staten, fiskerettshaverne og forvaltning.

Vedtak:

Direktørens innstilling med TFs tilleggsforslag enstemmig vedtatt.

Sak 49/2011: Orienteringssaker

1. Foreløpig regnskap pr. 30.08.2011
2. Fra befaring av eiendommer med fiskerett i Tana og Karasjok.
3. Befaring av tidligere Polmak skole

Møtet hevet kl. 16.25

Alma Helander

Ulf T. Ballo

Referent: Hans-Erik Varsi